

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของ
โรงเรียนเทศบาลวัดกู่คำ จังหวัดเชียงใหม่*

GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL QUALITY
THROUGH INTERNAL SUPERVISION PROCESS OF WAT KU KHAM
MUNICIPALITY SCHOOL, CHIANG MAI PROVINCE

ว่าที่ร้อยตรี ชลสิทธิ์ภักดิ์ กัญยายน

Lieutenant Shasitphiwat Kanyayon

โรงเรียนเทศบาลวัดกู่คำ

Wat Ku Kham Municipality School, Thailand

E-mail: shasit7.jk@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายใน และความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการนิเทศภายใน ของโรงเรียนเทศบาลวัดกู่คำ จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมายการวิจัย จำนวน 180 คน ประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายและผู้ปกครองนักเรียน ดำเนินการตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา เครื่องมือวิจัยใช้ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมวิธี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน และความต้องการของครูเกี่ยวกับการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกู่คำ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คุณภาพผู้เรียนยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม สภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้วยกระบวนการนิเทศภายใน

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การกำหนดผู้รับผิดชอบและภารกิจการนิเทศและการจัดระบบข้อมูล การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ การวางแผนการนิเทศ

* Received 30 August 2020; Revised 17 February 2021; Accepted 17 February 2021

ภายในอย่างมีส่วนร่วม การปฏิบัติการนิเทศ และดำเนินการตามแผน การนิเทศ กำกับ ติดตาม การตรวจสอบการนิเทศโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย การประเมินผลการนิเทศและการปรับปรุงแก้ไข การสรุปผลการนิเทศ ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข และการเขียนรายงาน การนิเทศ การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ทำให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีคุณลักษณะที่ดีเป็นผู้มีความรู้มีทักษะในการปฏิบัติงานจัดการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนภาพรวมเพิ่มขึ้น 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์โดยรวมเพิ่มขึ้น การศึกษาซ้ำ ทำให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาตนเอง ให้เป็นครูที่มีคุณลักษณะที่ดีเป็นผู้มีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การประเมินผลแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนที่พัฒนาแล้ว และประเมินความพึงพอใจระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : คุณภาพการศึกษา, กระบวนการนิเทศ, แนวทางการพัฒนา

ABSTRACT

This research aimed to study the guidelines for the development of educational quality through the internal supervision process and the satisfaction of those involved in internal supervision of Wat Ku Kham Municipality School, Chiang Mai Province. The target group of the research was 180 people consisting of teachers and educational personnel, school board members, students' parental networkers, and parents. The research was carried out in accordance with the Research Development. Research instruments used to collect the data consisted of observation form, interview, and questionnaire. The mixed methods were implemented to collect both quantitative and qualitative data. The statistics used for data analysis consisted of content analysis, mean and standard deviations.

Research findings:

1. For the current situation of the operation through internal supervision and needs of teachers for internal supervision process of Wat Ku Kham Municipality School, Chiang Mai Province, the research showed that the quality of the learners was not good enough for the appropriate standard and conditions of learning management of the school didn't support the student-centered

teaching and learning management. From these results, it is important to develop the school's educational quality by using an internal supervision process.

2. Guidelines for the development of educational quality through the internal supervision process of the school consisted of preparation; specification of persons in charge of and information system management; specification of roles and duties for supervisors and supervisees; planning of participatory internal supervision, operation of supervision and plan implementation; supervision; supervising; follow up; checking supervision by using different tools, evaluation of supervision and improvement, conclusion of supervision; suggestion and solution as well as writing supervision report. The implementation of the internal supervision process in the school helped teachers to gain knowledge and ability in developing themselves to become qualified and knowledgeable teachers with operational skills of effective teaching and learning management. In addition, the overall score of student achievement increased in 5 subject groups. The overall score of desirable characteristics of the students considering based on the standard also increased. The repetition of the study helped the teachers to gain knowledge and ability in developing themselves to become qualified and knowledgeable teachers with operational skills of effective teaching and learning management. The satisfaction evaluation of guidelines for the development of educational quality through the internal supervision was at the highest level.

Keyword: Educational quality, Supervision process, Guidelines for development

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 10 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 22 ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

การนิเทศเป็นขอบข่ายงานหนึ่งของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเน้นให้ความช่วยเหลือครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา แนะนำและชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองให้แก่ครู โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดให้การนิเทศภายในเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินภายนอกตามวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามขอบข่ายการบริหารงานภายในงานนิเทศภายในสถานศึกษา (กรองทอง จิระเดชากุล, 2550) การนิเทศภายในสถานศึกษา จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การที่ครูจะมีความสามารถจัดการเรียนการสอนได้ดีจะต้องได้รับการพัฒนาช่วยเหลือและได้รับการชี้แนะแนวทางให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและสิ่งที่จะช่วยเหลือให้ครูสามารถพัฒนาคุณภาพการสอนได้ คือ การนิเทศการสอน ซึ่งการนิเทศการสอนเป็นงานที่มุ่งพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เพื่อช่วยพัฒนาครูให้เกิดความเจริญงอกงามในวิชาชีพ เป็นงานที่ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งคุณภาพการเรียนการสอน และผลที่เกิดกับผู้เรียน โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เกิดจากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาทุกฝ่ายที่จะแสดงบทบาท หน้าที่ของผู้นิเทศ การเลือกใช้รูปแบบทางการนิเทศ ตลอดจนเทคนิคและทักษะในการนิเทศการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนเทศบาลวัดกุฎำ สังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรสายบริหารและบุคลากรครู จำนวน 13 คน มีบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 5 คน จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสาม ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เมื่อ พ.ศ. 2554 โดยได้สรุปข้อมูลจากผลการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้ จุดที่ควรพัฒนา 1) ด้านผู้เรียน เด็กปฐมวัยควรพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาและความสามารถทางการคิด ผู้เรียนระดับประถมควรพัฒนาการปรับตัวให้เข้ากับสังคม สถานศึกษา ในด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ด้านครู ควรพัฒนาความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพครู (ด้านวิชาการ) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 3) ด้านบริหารสถานศึกษาควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวมาตรฐานการศึกษาชาติ และข้อสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย (2 - 5 ปี) และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ดังนี้ 1) ด้านผลการจัดการศึกษา 1.1) สถานศึกษาควรจัดกิจกรรม/โครงการส่งเสริมสุนทรียภาพที่หลากหลายและให้มีผลงานที่เป็นรูปธรรม 1.2) สถานศึกษาควรจัดทำเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้ชัดเจน และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง 1.3) สถานศึกษาควรนำผลการสอบ O - Net มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ให้มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ดังนั้นผู้บริหารควรเอาใจใส่ ตรวจสอบ นิเทศ กำกับและติดตามงานบริหารทุกงาน โดยความร่วมมือของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน สถานศึกษาควรพัฒนางาน โดยให้ความสำคัญและให้เกิดประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความชัดเจน และปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 ให้ครบถ้วน ครูควรพัฒนาตนเองด้านวิธีการที่หลากหลาย สถานศึกษาควรกระตุ้น ส่งเสริมให้คณะครูทุกคนใช้ผลประเมิน ผลการทดสอบหรือบันทึกหลังสอนเป็นประเด็นปัญหา จัดทำวิจัยในชั้นเรียนหรือวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้อตามสภาพปัญหาของแต่ละชั้นเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จากข้อมูลดังกล่าว มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเร่งด่วน

ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการสถานศึกษาทุกด้าน จึงต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้อของครู เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยกระบวนการนิเทศภายใน เพื่อยกระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน และความต้องการของครูเกี่ยวกับการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎ้ำ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎ้ำ จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อทดลองการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎ้ำ จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อประเมินผลของแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎ้ำ จังหวัดเชียงใหม่/จัดทำคู่มือ
5. เพื่อทดลองซ้ำ เรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎ้ำ จังหวัดเชียงใหม่
6. เพื่อประเมินผล และสร้างคู่มือเผยแพร่ เรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎ้ำ จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งมี กลุ่มเป้าหมายการวิจัยจำนวน 180 คน จำแนกเป็น พนักงานครูเทศบาลโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎ้ำ ในปีการศึกษา 2562 จำนวน 13 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน เครือข่ายผู้ปกครอง

จำนวน 9 คน ผู้ปกครองนักเรียน ชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 149 คน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน (R1) 2) หาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน (D1) 3) ศึกษาผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายใน และพัฒนาแนวทางการพัฒนาการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียน (R2) 4) ประเมินผลและพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายใน ของโรงเรียน (D2) 5) นำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในที่พัฒนาแล้วมาทำการศึกษาซ้ำ (R3) และ 6) ประเมินผลแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนที่พัฒนาแล้ว และประเมินความพึงพอใจ (D3)

ผลการวิจัย

ผลของการวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดคู่อำ จังหวัดเชียงใหม่ ปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน (R1) ในภาพรวมนั้นยังต้องการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจในระดับที่ยอมรับได้ คุณภาพผู้เรียนยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม สภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้วยการนิเทศภายใน

2. ผลการหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน (D1) นั้นควรประกอบด้วย 9 ขั้นตอน คือ

1) การเตรียมความพร้อม การกำหนดผู้รับผิดชอบและภารกิจการนิเทศและการจัดระบบข้อมูล

2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

3) การวางแผนการนิเทศภายในอย่างมีส่วนร่วม

4) การปฏิบัติการณ์นิเทศ และดำเนินการตามแผน

5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม

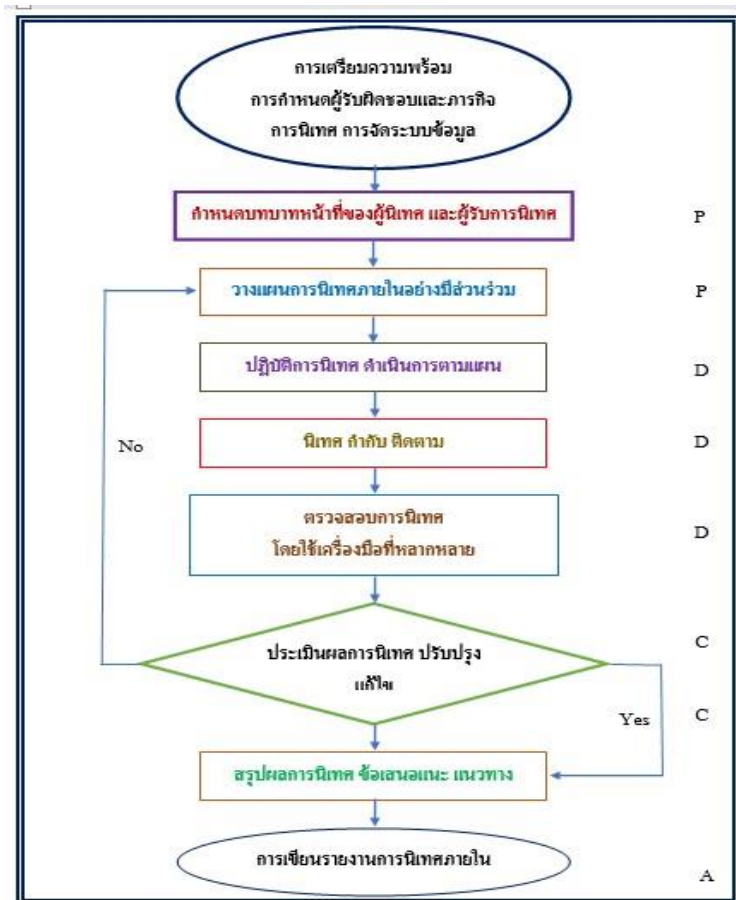
6) การตรวจสอบการนิเทศโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย

7) การประเมินผลการนิเทศและการปรับปรุงแก้ไข

8) การสรุปผลการนิเทศ ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข

9) การเขียนรายงานการนิเทศ

ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้



ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดคู่อำ จังหวัดเชียงใหม่

3. ผลการนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายใน มาใช้เพื่อศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน (R2) 1) ทำให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีคุณลักษณะที่ดี เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 2) มีความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อรูปแบบกิจกรรมการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดคู่อำ ปีการศึกษา 2562 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินผลและพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน (D2) 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 6 ระดับชั้นโดยภาพรวมเพิ่มขึ้น 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์โดยรวมเพิ่มขึ้น และ 3) มีความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วน

เกี่ยวข้องที่มีต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎำ จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

5. ผลการนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในที่พัฒนาแล้ว มาทำการศึกษาซ้ำ (R3) 1) ทำให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีคุณลักษณะที่ดี เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และ 2) มีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ผลการประเมินผลแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนที่พัฒนาแล้ว และประเมินความพึงพอใจ (D3) ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎำ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามรายด้านโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน (D1) ที่พบว่าควรประกอบด้วย 9 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม การกำหนดผู้รับผิดชอบและภารกิจการนิเทศและการจัดระบบข้อมูล 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 3) การวางแผนการนิเทศภายในอย่างมีส่วนร่วม 4) การปฏิบัติการนิเทศ และดำเนินการตามแผน 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม 6) การตรวจสอบการนิเทศโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย 7) การประเมินผลการนิเทศและการปรับปรุงแก้ไข 8) การสรุปผลการนิเทศ ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข และ 9) การเขียนรายงานการนิเทศ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารและครูถือเป็นบุคคลสำคัญ จึงได้มีการอบรมให้ความรู้และความตระหนัก ตามปัญหาและข้อเสนอแนะของ สมศ. ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก พ.ศ. 2557 ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียน การนิเทศติดตามผลงาน ให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าระดับชั้น ครู อาจารย์ คณะกรรมการ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามงาน อีกทั้งยังมีงานวิจัยของ นิศาชล วุฒิสาร ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียนคลองขาม วิทยาการ อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การประชุมกลุ่มย่อยช่วยให้ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจสามารถวางแผน กำหนดทางเลือกและออกแบบระบบการนิเทศภายในการเสริมแรงช่วยให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริงได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่องานของตนเอง ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การนิเทศภายในเป็นไปอย่างกลมกลืนมิตรแต่ในขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศผู้ร่วมวิจัยบางคนขาดทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติการนิเทศจึงต้องพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดย

ใช้กลยุทธ์การเสริมแรงอีกครั้งซึ่งช่วยให้ผู้ร่วมวิจัยเกิดความมั่นใจและความชำนาญในการปฏิบัติการณ์เทศเพิ่มขึ้นโดยสรุปการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนคลองขามวิทยาการอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้กลยุทธ์การประชุมกลุ่มย่อยและการเสริมแรง ทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศภายในมากขึ้น มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานและเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม มีความภาคภูมิใจชื่นชมในผลงานที่ได้ร่วมมือกันปฏิบัติ สามารถออกแบบระบบจนได้ระบบการนิเทศภายในที่มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน ถูกต้องส่งผลให้โรงเรียน มีระบบการนิเทศภายในที่ดีกว่าเดิม จึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้นำกลยุทธ์ดังกล่าวไปใช้พัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียนอื่นต่อไป ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนและผู้นิเทศภายในโรงเรียนควรตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายใน ต้องหาวิธีการที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความสุขและรักการทำงานทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (นิศาชล วุฒิสาร, 2556) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ ทศกร โนชัย ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนวังสมบูรณ์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่า ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนวังสมบูรณ์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 คือ สนับสนุนให้ครูมีการค้นคว้า ทดลอง ปรับปรุง วิธีการสอนให้ดียิ่งขึ้น ควรให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศในโรงเรียน ดังนี้ การใช้เครื่องมือ ประเมินผลการนิเทศที่มีความน่าเชื่อถือ และมีการตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงกับ วัตถุประสงค์ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น (ทศกร โนชัย, 2559) สอดคล้องกับ Blasé, Joseph., & Jo Blasé ที่ได้ศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาประสิทธิภาพของครูผู้สอน พบว่า ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพมักใช้วิธีการชมเชยในการสร้างอิทธิพลหรือผลสะท้อนด้านดีต่อเจตคติและพฤติกรรมของครู ครูจะนำคำชมเชยไปเชื่อมกับจุดมุ่งหมายของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการเรียนการสอนในห้องเรียน ยุทธวิธีการชมเชยนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะใช้กับครูแบบตัวต่อตัว การชมเชยหรือยอมรับความสามารถของครู ช่วยเสริมสร้างกำลังใจให้แก่ครู และความพึงพอใจในการทำงานของครู การชมเชยยังช่วยสร้างบรรยากาศในโรงเรียน ความสามัคคีของคณะครู และการร่วมทำงานเพื่อจุดมุ่งหมายของโรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะให้เกียรติครูและการสื่อสารด้วยความคาดหวัง โดยประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่าง มิได้ใช้วิธีสั่งการแบบเป็นทางการ ครูส่วนใหญ่รายงานว่า พอใจที่ผู้บริหารสถานศึกษาสื่อสารคาดหวังโดยตรงและชัดเจน และผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่าง และยังพบอีกว่าในการปรับปรุงโรงเรียน คณะครูจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน และได้รับยุทธวิธีที่สำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ คือการปกครองแบบมีส่วนร่วมซึ่งครูใหญ่ให้อำนาจครูในการร่วมกันพิจารณา ตัดสินใจ อันก่อให้เกิดแรงจูงใจ มั่นใจ

ได้ร่วมคิด กล้าเสี่ยง มีความเป็นตัวของตัวเอง รู้สึกเป็นเจ้าของ และมีประสิทธิภาพในการสอนมากขึ้น (Blasé, Joseph., & Jo Blasé., 2001) และสอดคล้องกับ Anderson ได้ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ ที่มีประสิทธิภาพของครู ผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาและศาสตราจารย์ที่เป็นผู้นำทางการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่าง 132 คน มีพฤติกรรมดังนี้ 1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียนและการสื่อสารการจัดหลักสูตรและการสอน 2) การควบคุมดูแลการนิเทศการสอน 3) การตรวจสอบ 4) ความก้าวหน้าของนักเรียนและ 5) การส่งเสริมบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (Anderson. C. A. D., 2015)

สรุป

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน นั้นควรประกอบด้วย การเตรียมความพร้อม การกำหนดผู้รับผิดชอบและภารกิจการนิเทศและการจัดระบบข้อมูล การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ การวางแผนการนิเทศภายในอย่างมีส่วนร่วม การปฏิบัติการนิเทศ และดำเนินการตามแผน การนิเทศ กำกับ ติดตาม การตรวจสอบการนิเทศโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย การประเมินผลการนิเทศและการปรับปรุงแก้ไข การสรุปผลการนิเทศ ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข การเขียนรายงานการนิเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนเทศบาลวัดคู่อำ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม การกำหนดผู้รับผิดชอบและภารกิจการนิเทศและการจัดระบบข้อมูล 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 3) การวางแผนการนิเทศภายในอย่างมีส่วนร่วม 4) การปฏิบัติการนิเทศ และดำเนินการตามแผน 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม 6) การตรวจสอบการนิเทศโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย 7) การประเมินผลการนิเทศและการปรับปรุงแก้ไข 8) การสรุปผลการนิเทศ ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข และ 9) การเขียนรายงานการนิเทศ เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพทั้งในด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะทักษะที่สำคัญ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมถึงมีผลงานเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นแสดงว่าแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในที่พัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ต้องมีการสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

โดยเฉพาะการเน้นความแตกต่าง ระหว่างบุคคลควรเปิดโอกาสให้ครู นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น

1.2. โรงเรียนควรมีการวางแผนและจัดโครงการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ สามารถให้ความช่วยเหลือครูได้จริงในการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียน

1.3. โรงเรียนควรจัดให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์วางแผนการนิเทศ อย่างเป็นระบบต่อไป

1.4. จากผลการวิจัยที่พบว่าความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาลวัดคู่อำ จังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ระดับมาก 2 ด้าน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมการปฏิบัติงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการเฉพาะการประสานงาน การยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือการร่วมแลกเปลี่ยนรู้ระหว่างกันกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ในเชิงคุณภาพทั้งโดยภาพรวมและแต่ละองค์ประกอบ

2.2. ควรมีการศึกษาวิจัยในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ว่าองค์ประกอบใดบ้างที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อคุณภาพของผู้เรียนในแต่ละด้านคือ สมรรถนะหลัก ทักษะที่สำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2.3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีเพื่อให้ทราบข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน

2.4. ควรศึกษาบทบาทการนิเทศการศึกษาของผู้ทำการนิเทศ ตามความคาดหวังของครูเพื่อให้ทราบถึงบทบาท หน้าที่ของการนิเทศการศึกษาในอันที่จะส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- กรองทอง จิรเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ชารอักขร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

- ทัศนกร โนชัย. (2559). การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนวังสมบูรณ์วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิศาชล วุฒิสาร. (2556). การพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียนคลองขามวิทยาคาร อำเภอปางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Anderson. C. A. D. (2015). The importance of instructional leadership behavior as Perceived by Middle schoolteacher, middle school Principal, and Educational leadership Professors Ed. D. In *Dissertation, Faculty of Graduate School*. University of Georgia.
- Blasé, Joseph., & Jo Blasé. (2001). *Empowering Teachers: What Successful Principals*. Thousand Oaks: Corwin Press.